

WERKGROEP VOOR EEN RECHTVAARDIGE
EN VERANTWOORDE LANDBOUW

P/A LUS MUSSCHE VINKENDREEF 13 3120 TREMELO

Driemaandelijks tijdschrift

erkeningsnr P508018

België - Belgique
P.B.
1099 Brussel X
1/1761

Wervekkrant

07/1



maart 2007 • Nr 1

Europa wil energiegewassen. De boeren ook?



Werkgroep voor een Rechtvaardige en Verantwoorde Landbouw vzw

-2,5 euro



Waarde lezer,

We starten dit jaar met een nieuwe lei en met een heuse redactieraad.

Bovendien hopen we enkele terugkerende rubrieken te kunnen verzorgen :

- Vooraf
- Denk globaal – Eet lokaal
- Soja en alternatieven
- Bio-energie (*hangt van de ontwikkelingen en reacties van lezers af*)
- Agroforestry
- In de boerenstoel
- Lezershoek
- Voor uw boekenplank?
- Actueel

Daarnaast voegen we een aantal stukjes uit de E-voedselkrant die regelmatig op onze website wordt gepubliceerd. Te herkennen aan



foto voorpagina : Een veld met raapzaad

'Wervelkrant 07/1' is krant 69 in het 17de Werveljaar. Gedrukt op kringlooppapier, met vegetale inkten door Druk in de Weer 1600 exemplaren.

Wilt u meer weten?

Op www.wervel.be kunt u ook een drie-maandelijkse voedselkrant lezen of ervoor intekenen. Publicaties: u kunt de lijst vinden op de website of aanvragen op het secretariaat.

U kunt ook een voorstellingsbrochure (in het NL, E, D, F, SP) en folder (NL, E, F, PORT en SP) aanvragen op het secretariaat

Alle artikels die vrij zijn van intellectuele eigendomsrechten, mogen worden overgenomen, als de bron wordt vermeld en als Wervel een exemplaar ontvangt van uw publicatie.

U kunt ons steunen!


* We roepen graag alle mensen, groepen en organisaties op om ons maandelijks/ jaarlijks een bedrag - naar eigen draagkracht- te storten. Op 001-2165388-36 van Wervel. IBANCode BE 46-001-2165388-36 BIC/Swift code GEBABEBB Deze bijdragen benutten we om allerlei projecten te financieren zoals onze campagnes 'Denk globaal, eet lokaal' en 'Soja en alternatieven', .

* Aan wie alleen de Wervelkranten wil ontvangen, vragen we minimum 15 euro (voor organisaties minimum 20 euro), dit als ondersteuning voor de publicatie-en verzendkosten.

* Wervel is een project bij Krekelsparen van Netwerk-Vlaanderen. Het erkend nummer is 94/0054.

* Aangezien Wervel een VZW is, is het ook gemachtigd bij testament legaten en schenkingen te ontvangen. Het volstaat hiertoe de volgende formule in het document in te lassen: 'Ik legateer aan de vzw Wervel te 1030 Brussel de som van ... EUR voor ...

Secretariaat: Vooruitgangstraat 333/9 A, 1030 Brussel, Tel./fax.: 02/ 203 60 29 e-mail: info@wervel.be website: www.wervel.be

Verantwoordelijke uitgever :  Louis De Bruyn, Nonnenstraat 19 2800 Mechelen

Met de steun van de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor de inhoud van deze krant



2007 – of de mythische kracht van jaartallen

Niet elk jaar kan een mijlpaal zijn in de geschiedenis. We kunnen ook niet elk jaar een jubileum of iets dergelijks vieren. In het nog jonge jaar 2007 zijn al enkele jaartallen in het vooruitzicht gesteld.

Kyoto en zo: ‘het is vijf voor 2012’

Op 2 februari heeft een klimaatconferentie van de Verenigde Naties in Parijs de klimaatswijziging officieel vastgesteld en de menselijke bijdrage daaraan wetenschappelijk, met 90 % waarschijnlijkheid, bevestigd. Dus moeten we ons reppen om de normen van het Kyoto-protocol te halen tegen 2012.

Minder uitstoot door fossiele energie is daar één van. Meteen komen bio-brandstoffen ter sprake... “Voor je het weet, voed je auto’s in plaats van mensen”, reageert wetenschapper en senator Rudy Rabbinge in ‘Vrij Nederland’ (27 januari 2007). Hij rekent voor dat er 2 hectare koolzaad nodig is voor een auto die elk jaar 20000 km aflegt. En slechts 2 are om een persoon van plantaardig voedsel te voorzien.

Toch even doordenken. Wervel mengt zich dan ook - voorzichtig maar met open vizier - in het debat.

Lees de katern “Europa wil energiegewassen. De boeren ook ?” in deze Wervelkrant.

Samen de boer op voor Landbouw2015

De Millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling van de Verenigde Naties mikken op 2015. Voor 2007 en 2008 scharen een hele reeks Vlaamse organisaties zich achter de eerste doelstelling: honger met 50 % doen afnemen. Ze hebben dat vertaald als “de landbouw bevorderen”. Vandaar de campagne “Landbouw2015”.

Grote campagnes zoals 11.11.11, Broederlijk Delen, enz., maar ook de “Dag van de Aarde” bespelen elk op hun manier hetzelfde thema. Ook plaatselijk gaan Noord-Zuid, natuur, verbruik, voedsel, landbouw “samen de boer op”.

Onder die naam geeft een actieboek inspiratie voor lokale initiatieven. Ook Wervel levert hiervoor inspiratie, materiaal en begeleiding – met alternatieven voor sojavoeder of Boerentoeeren. Onze campagne “Denk globaal, eet lokaal” past perfect in Landbouw 2015. Voor ons gaat het trouwens niet om een toevallig thema. We halen even een pionier van Wervel aan : “Indien wij het voedsel zouden gebruiken dat hier [in Europa] groeit, dan zouden de hongerenden in de arme landen hun gronden kunnen gebruiken om voor hun eigen voedsel te zorgen.” (José Ghekiere)

Zie de rubriek ‘Denk globaal – eet lokaal in deze Wervelkrant.



Met de Boerenbond op naar 2016

Als Landbouw2015 slaagt, dan zal er voor de Boerenbond in 2016 “nog een boer te zien” zijn. Op zijn congres in december 2006 keek de Boerenbond inderdaad tien jaar vooruit. Samen met de Werkgroep Landbouw van VODO (Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling), was Wervel op 13 februari te gast bij de Boerenbond. Voorzitter Noël Devisch haalde uit de 189 beleidslijnen drie hoofdlijnen naar voren: blijven gaan voor groei, minder betutteling vanwege de overheid, en openheid naar de samenleving en het middenveld. In dat laatste hoort Wervel thuis !

Het congresboek “Inzetten op de toekomst” kan u bestellen via www.boerenbond.be





Denk Globaal - Eet Lokaal



Sinds januari 2006 wordt Wervel door het Vlaamse Ministerie van Cultuur gesubsidieerd als 'beweging'. Het geeft ons de middelen en de mogelijkheid om regionaal sterkere werkingen op poten te zetten. De basisgroepen zijn hier één belichaming van. Maar Wervel is méér. Heel wat mensen en groepen zijn op Wervel en zijn gedachtegoed betrokken, zonder tot een basisgroep aan te sluiten. Misschien bent u als lezer zelf zo iemand.

'Denk globaal – eet lokaal' is onze **hoofdcampagne in het kader van dit Vlaamse decreet.**

De initiële bewegingsopdracht om een 'maatschappelijk relevant' thema aan te brengen en er een breed gedragen werking rond op te zetten, geeft ons met deze campagne dan ook vleugels.

Momenteel ontstaat een tsunami aan synergieën, die Wervel probeert te coördineren.



Wordt dit gedachtegoed nu al niet in de meest diverse regio's opgepakt? De opwarming van de aarde en de CO2-hype zijn hier natuurlijk ook niet vreemd aan.

De Standaard en Het Nieuwsblad besteedden in hun weekendkrant vier bladzijden aan het gesleep van voedsel en andere goederen over onze planeet. Ons **nieuwe voedsel-gkm-concept** sloeg aan. Het werd prompt helemaal geïntegreerd. Dat Noorse gekweekte zalm - wegens soja uit Brazilië en vismeel uit Peru -

2530 km per 100 g aantikt, wordt nu voor vele Vlamingen duidelijker. Het brengt hen in een soort waakzame alarmtoestand. Zo draagt ook de Vlaamse minister-president in zijn boerenboek (zie 'Op de boeken-plank') zijn steentje bij in deze maatschappelijke bewustwording - en ja, weer die zalm als voorbeeld! Daarrond een standpunt innemen is natuurlijk veiliger dan een uitspraak doen i.v.m. een steak die 2352 kmkg telt. Ons dierhouderijsysteem is dan ook voor het overgrote deel gestoeld op de tweeling soja-maïs.

'Over-leven' van VRT kwam ook al eens zijn licht bij ons opsteken. Ze zijn vooral geïnteresseerd in de mogelijkheden van agroforestry-systemen om meer CO2 te binden.

Zo zie je maar, hoe de diverse campagnes "Soja en alternatieven", "Denk globaal, eet lokaal" en "Agroforestry" vele overlappingsen en raakvlakken hebben. Wervel streeft ernaar om in dit geheel zijn **draaischijffunctie** waar te maken. Door alles heen proberen we een breder draagvlak te creëren bij een heel breed doelpubliek. 'Tertio' interviewde de vrijgestelde voor de campagne 'Denk globaal, eet lokaal', wat dan weer meteen zijn echo kreeg in de 'De Biotheek' van Bioforum.

En zo hopen we nog heel 2007 te kunnen doorgaan. We zijn 'goe bezig', maar we hebben nog heel wat werk te verzetten om zowel de politici, als jullie geïnteresseerde lezers en het grote publiek te laten vermoeden dat kruisende schepen en kruisende vliegtuigen ons opwarmen en uiteindelijk doen verzuipen.

'Landbouw 2015' en de Week van de Smaak brengen heel wat nieuwe

partners op ons pad. Onze doelstelling is om zoveel mogelijk het grote publiek te bereiken.

Welnu, grote spelers komen nu zelf naar ons toe, nog voor dat we hen bestoken met allerlei informatie of campagnemateriaal. Zo zijn we dankbaar voor het gesprek met enkele grootkeukens van ziekenhuizen en universitaire restaurants. Ons kmkg-concept zal er voor duizenden jongeren en zieken bij manier van spreken aan de ontbijttafel te lezen zijn. Ook de filmpjes die Wervelmedewerkers aanmaken zullen hier hun weg vinden. Zo komen meteen de 'alternatieve boeren' in het vizier: zij die meer nabijheid willen scheppen, voedselkilometers verminderen en ecologische kringlopen herstellen. Voor een landbouw met toekomst en voor voedsel om te leven.

Ondertussen is er **ons actiemateriaal van borden, soepkommen, T-shirts, onderleggers.**

Het is nooit de bedoeling geweest om dat materiaal massaal te slijten. Het zijn eerder middelen om in de meest diverse kringen eens níet met papier, maar met blijvende materialen een doordenker van formaat neer te zetten. En het werkt. Het is alvast leuk om mee te maken dat niet alleen alternatieve restaurants, maar ook Vormingplus en andere instanties staan te drummen om het 'servies' in huis te halen. Het kan ook jou overkomen: een etentje met 'meer-waarde' organiseren voor een lokaal bestuur of met de lokale Wereldwinkel een wereldmaaltijd serveren, mét sojabrochure. En óp huurborden en ín soeptassen van 'Denk globaal, eet lokaal'.

Scholen contacteren ons voor mondiale dagen of voor andere

activiteiten. We kunnen onmogelijk op alle aanvragen ingaan. Daarom stelde de campagnewerkgroep een les samen rond de thematiek, opgefleurd met kortfilmpjes. Die werd uitgetest bij 60 leerlingen van het Sint-Aloysiusinstituut van Lier. Vanuit hun vorming koken zij in maart voor 300 leerlingen en leerkrachten. En dat vanuit de nieuwe inzichten. Zin om zelf zo'n les te geven? Vraag naar het lesschema en naar de filmpjes ! Of al gehoord van de leraar-boerbakker die een powerpoint maakte voor zijn leerlingen vanuit de brochure 'Denk globaal, eet Lokaal'? Zo kan hij iets vertellen over landbouw, voedselproductie en zijn concreet bedrijf. Of de leerkracht van de Avondleergangen uit Aalst, die de campagne mee hielp

uitdragen en ons een platform gaf op de jaarlijkse kerstmarkt van haar school. Dat we nog een stukje van de opbrengst kregen, was de kers op de taart. Bedankt.

Wil je in je organisatie, je grootkeuken, je restaurant, je school, je kerk, je vakbond, je gemeentelijke bibliotheek, je plaatselijk 11.11.11.-comité een tip van de sluier oplichten? Laat het even weten en we zoeken samen uit wat jou en in jullie context het beste past. En wees gerust, er is nog heel wat meer materiaal: van banners, over Wervelkranten, flyers, sojabrochures tot boeken.

Tenslotte een oproep. Wervel is een wérk-groep. Eén van de subwerkgroepen trekt de campagne

'Denk globaal, eet lokaal'. Zin om mee te denken en mee te werken? Altijd welkom om mee het tij te helpen keren. In het volgend stuk zie je hoe een plaatselijke basisgroep de ideeën uitwerkte voor kinderen.

Luc Vankrunkelsven

Meer info via katrien@wervel.be

Uw politieke stem en uw koopgedrag : wat voor effect ?



De burger wordt aangesproken op zijn koopgedrag, zeker als het gaat om "Eet lokaal", om voedselkilometers, om CO2-uitstoot, om GGO's. Niet alleen in Vlaanderen is dat actueel. In Engeland loopt de koorts hoger op dan hier.

Basisgroep Antwerpen pakt uit met de 'KILOMETERVRETER' !

Op de Derde-Wereldmeerdaagse te Brasschaat (van 1 tot 15 februari 2007), bedoeld voor leerlingen uit de eerste graad secundair onderwijs, heeft de basisgroep van Antwerpen samen met de plaatselijke Velt-afdelingen een stand uitgewerkt en bemand. Die werd 'kilometervreter' gedoopt en past volledig in de campagne "Denk globaal, eet lokaal". We bereikten hiermee meer dan vijfduizend leerlingen. Velen van hen toonden veel aandacht voor onze stand.

Heel zeker beklijft onze informatie op zo'n 'activerende' manier. Begrippen als voedselkilometers worden concreter en blijven makkelijker in hun geheugen hangen.

Hoe werkte het praktisch?

De slogan 'DENK GLOBAAL, EET LOKAAL' wordt op speelse wijze voorgesteld. De kilometervreter is een voedingswinkel bestaande uit vier rekken, gevuld met producten afkomstig van de hele wereld.

Vooraleer ze hun boodschappen

deden in onze winkel 'DE KILOMETERVRETER', kregen zij van ons een korte uitleg over de Kyoto-normen en hoe wij daar zelf toe kunnen bijdragen. Dan deden ze hun boodschappen. Bij het aankopen van de voedingswaren moesten zij letten op de voedselkilometers van de aangekochte producten. Als tip werd gegeven dat ze hun winkelmand moesten vullen met 4 'Kyotobewuste' aankopen.

Nadat ze hun winkelmandje gevuld hadden, kregen onze kopers-klienten de kans om zoveel mogelijk kilometers af te leggen op een hometrainer. Zo konden ze hun bonus verhogen of hun straf voor 'wanaankopen' affietsen. Ondertussen maakte de 'standbemanning' met de leerlingen de afrekening:

voor streekeigen producten – zoals Belgische melk - kregen ze een bonus
Europese producten – zoals Franse kaas - werden als neutraal beschouwd
voor overzeese producten – zoals primeuraardappelen uit Israël -

moesten ze fors betalen.

Elk klant kreeg een kasticket met op de voorkant het resultaat van zijn winkelgedrag en op de achterzijde volgende info:

- eet lokaal geteelde groenten
- eet seizoen gebonden groenten
- eet biologisch
- eet vers
- eet minder vlees
- en uiteraard ook basisinfo over Wervel en VELT.

We slaagden erin om op deze manier de jongeren aan te zetten om milieubewust te winkelen. Het hele project in Brasschaat is een uitstekende vorm van bewustmaking voor de komende generatie. Je merkt het wel: een zeer toffe actie die zeker voor herhaling vatbaar is !

Maria Van Eyndhoven en
Urbain Tempelaere
Basisgroep Antwerpen

Alle vragen kunt u voorleggen via (m.vaneyndhoven@telenet.be) of (u.tempelaere@skynet.be)



Soja en alternatieven



'Wie Wervel zegt, zegt soja.' Zo zou je 16 jaar werking kunnen samenvatten, al zijn we uiteraard met veel meer bezig (geweest).

Soja komt ons tegemoet in diverse maar samenhangende 'gedaanten': vlees, vis, mest, ammoniak, CO2, methaan, internationale transporten, GGO's, patenten op levende organismen, ecologische voetafdruk, verdreven of door soja omsingelde inheemse volkeren, ontbossing en verwoestijning, herstel van bodemvruchtbaarheid, platteland, olie en heel recent: biodiesel. **Maar ook in spijsolie, sojabrokken, sojamelk, tofu, tempeh, tamari, shoyu, taugé enz. Je kunt van sojameel ook brood bakken en pasta's maken zoals spaghetti en macaroni(1).** Wervel zou Wervel niet zijn, als we in de aanklacht tegen het wereldwijde systeem bleven hangen. Een samenhangende analyse is fundamenteel maar werkt verlamdend, als je niet tegelijkertijd alternatieven aanreikt.

Je hebt de **nieuwe 'Wervelkrant'** in handen, vanaf 2007 gedragen door een heuse redactieraad. Het begon ooit als een eenmalige knipselkrant met de bundeling van een twee maanden durend debat in De Standaard, anno 1990. Toen luidde de 'aanklacht-opinie': 'Wie heeft pest?' En de 'alternatief-opinie': **'Minder varkens, meer prijs'**. Nu, 16 jaar later, lezen we op Valentijn over de kusactie van Vredeseilanden, Oxfam-Wereldwinkels en FairTrade. Met alle sympathie en medewerking van de Belgische Boerenbond. Op de radio horen we, in de kranten lezen we: de eis om 'meerprijs'. Of dus: een rechtvaardige minimumprijs. Dat hoorden we nog niet veel, al ligt het – tot onze grote vreugde – in de lijn van het

Wervelcolloquium en de gelijknamige brochure 'Productie-beheersing' (december 2002). Wat ik nog niet hoor, is de samenhang: 'Minder varkens, meer prijs', zodat een boer kan leven zonder zijn bedrijf constant te moeten laten groeien. Zodat we met zijn allen minder vlees kunnen gaan consumeren en we onze Vlaamse vleesexportbelangen wat kunnen temperen.

Dan kunnen akker en bos zich herstellen. Hier in Europa én in Brazilië, Argentinië, Paraguay, Bolivia. Om de immense zandvlakten en de verwoestijning in de Verenigde Staten van Amerika niet te vergeten. Want net in de VS werd het koppel **soja-maïs** op een onnatuurlijke wijze aan elkaar geklonken. Tot een koppel dat vervolgens als middel tot kapitaal-accumulatie naar andere landen geëxporteerd werd.

De laatste jaren werkt Wervel concreet samen met de Braziliaanse boerenvakbond Fetraf-Sul/Cut. Van februari 2004 tot juni 2005 liep het project **'WTO en eiwitstromen**

Brazilië-Europa'; van juli 2005 tot juni 2008 loopt het logische vervolg: **'Verder dan de soja'**. Zowel Fetraf in Brazilië als de partners hier in Vlaanderen engageren zich om aan alternatieven te werken voor de aanzwellende sojastroom.

'Ferm Local' en Wervel gaan **regelmatig de boer op**. We maken fiches rond erwten, lupinen, kemp. Films over het sojaprobleem en de mogelijke uitwegen worden getoond. Het worden telkens geanimeerde gesprekken. Blijkt dat heel wat boeren creatief bezig zijn om de soja van de andere kant van de planeet te vermijden en de ecologische kringloop terug te sluiten. Een aangroeiende lijst van producenten met sojavrij vlees en sojavrije melk kan je op www.wervel.be vinden. De 'sojaflitsen' op dezelfde site zijn omgedoopt tot flitsen over de vele creatieve ontwikkelingen aan beide kanten van de oceaan. Ze verschijnen ook in het Portugees op www.fetrafsul.org.br. Misschien wordt 2007, aan deze zijde van de oceaan, wel hét jaar om



Braziliaans oerwoud wijkt voor sojateelt

Amsterdam – Het groene oerwoud van de Amazone in Brazilië heeft gedeeltelijk plaats moeten maken voor de teelt van soja. Deze foto van de Spaanse Daniel Beltrá won gisteren de tweede prijs in de categorie eigentijdse onderwerpen in de jaarlijkse wedstrijd van World Press Photo. Foto Greenpeace / Daniel Beltrá

echt aan **alternatieven** te werken. De sojaprijs op de beurs van Chicago dreigt namelijk te exploderen tot de hoogste in 30 jaar. En dat heeft dan weer onrechtstreeks te maken met de maïs in de VS, die massaal in ethanol voor de auto wordt omgezet. De Amerikaanse boeren 'vergeten' soja te telen. Vandaar.

Het hart van het project is een **internetapplicatie**, die we vooral met PIME (Provinciaal Instituut Milieueducatie) van de Provincie Antwerpen maakten. Paul Beghin had al jaren goede contacten met PIME. Samen met Gert Coppens pleitte hij er sinds lang voor om onze boodschap meer in schoolverband te brengen. 8 februari 2007: een droom werd werkelijkheid. In Lier werd www.sojaconnectie.be aan leerkrachten voorgesteld. Ga maar eens een kijkje nemen op deze levendige site. Tegen voorjaar 2008 zal een nieuwe versie klaar zijn. Doelgroep: de Vlaamse landbouwscholen.

Ondertussen werken Paul en Jonathan aan een discussiespel rond soja om in klasverband te gebruiken. Vanuit de samenwerking met Bevrijde Wereld, Mondina en Voedselteams in Sint-Niklaas verspreiden we nu ook een **DVD 'Soja, so what?'**. Om te gebruiken tijdens 'etentjes met meerwaarde'. Met die nieuwe site, de DVD, het spel (gebaseerd op onze eerste, oceaانبlaue brochure 'Soja, weet wat je eet') en de nieuwe, gelijknamige brochure in zakformaat kunnen we zeker met de Vlaamse jeugd in gesprek treden over de Onzichtbare Hand die soja heet.

Om het websitelijstje volledig te maken nog een uitsmijter. We werkten met een rits organisaties samen aan de nieuwe site www.voedselvoetafdruk.be. Zin om je eigen voedselafdruk te berekenen? Slechts één virtueel adres!

Al drie jaar loopt er een **internationaal EU-project** tussen



actie voor agrobiodiversiteit in Curitiba en tegen Terminatorgen

Vredeseilanden, CSA, Wervel, Oxfam-Solidariteit, CPE in België, RAD in Frankrijk en ACORD in Groot-Brittannië.

Centraal in dit proces is een film van Dirk Barrez (Global Society en PALAtv) over ons landbouwmodel, gestoeld op massale veevoerimporten en export/dumping op de wereldmarkt. De DVD 'Koe nummer 80 heeft een probleem. Boer tegen landbouwindustrie.' is op het Wervelsecretariaat te koop (en te huur). Spaanse, Franse, Portugese en Engelstalige versies bij Vredeseilanden.

Sinds 2004 leeft er inderdaad heel wat op internationaal vlak. Een eerste Europese overlegvergadering hadden we eind 2004 in Aken. Wervel organiseerde september 2005 de tweede en ruimere ontmoeting in Brussel. December 2006 was het de beurt aan de Fransen: tientallen soja-actievoerders uit diverse Europese landen en uit Latijns-Amerika streken in Parijs neer.

Vanuit onze gezamenlijke acties met Greenpeace en JNM (Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubehoud) ontstond een **platform voor 'duurzame' diervoederstromen voor dierlijke productie** (voorlo-

pige werktitel). Het bestaat uit Boerenbond, Bemefa (mengvoederindustrie), Belgische Zuivelcoöperatie, FEDIS (distributiesector) in overleg met een aantal NGO's. Later werd het platform uitgebreid met FWA (Fédération Wallonne de l'Agriculture) en grondstoffenhandel Imexgra. De doelstelling en basisprincipes van het platform kunnen aangevraagd worden op het kantoor. Zien hoe ver we geraken in het al dan niet 'verduurzamen' van de wereldwijde veevoederstromen.

Dat er nog veel werk aan de winkel is, bleek op 13 februari jongstleden in een ander overleg, namelijk tussen Boerenbond en leden van de VODO-werkgroep landbouw. De Boerenbond had, na een intens voorbereidingsproces, begin december 2006 een congres over de toekomst van de landbouw. Blijkt uit hun enquête en slotdocument dat nog maar weinig leden wakker liggen van de transatlantische veevoederstromen. Maïs werd op de vergadering zelfs een alternatief voor soja genoemd, terwijl het juist een Siamese tweeling is: geïmporteerd sojameel voor de eiwitten, lokaal gehakselde maïsplanten voor de energie.



Guarani - kinderen (uit kalender ter ondersteuning van Guarani)

Ja, we weten nog wat te doen de volgende jaren. Wil je dit jaar één en ander op een originele **kalender** aankruisen, dan kan je nog altijd terecht bij Annemie De Smet.

(annemarie.de.smet@skynet.be)

Vanuit de acties in haar school rond de 'Guarani en het sojadrama' en vanuit haar inleefreis in Brazilië maakte ze een wondermooie kalender met kinderkopjes van het Guarani volk nabij Foz do Iguassu en van een bezettingskamp van landloze boeren.

Als uitloper van onze soja-uitwisseling Brazilië-Europa gaan in augustus 2007 twee jonge Vlaamse diëtisten meeleven en -werken met **Noëmi Weiss**. In hetzelfde Foz do Iguassu van de Guarani. Noëmi werkt er voor de stad en verzorgt dagelijks maaltijden voor 35000 schoolkinderen en 5000 kinderen in crèches. Foz baadt, zoals heel Zuid-Brazilië, in een evidente carnivore cultuur, maar is tegelijkertijd omsingeld door immense sojaplaktes. Noëmi levert in Brazilië een wezenlijke bijdrage om het gros van de proteïnerijke soja niet langer eenzijdig voor diervoeder te bestemmen, maar om die in de menselijke voeding te integreren. Deze ombouw is volledig in de lijn van de optie die de Algemene Vergadering van Wervel (25/2/07)

nam: anno 2007 zullen we niet alleen **sojavrij vlees** en **sojavrije zuivel** promoten, maar ook 'soja anders'. Het is niet Wervels taak om soja te promoten, maar gezien er op wereldvlak zo'n enorme sojastromen vloeien, is het zaak om deze 'tsunami van diervoer en biodiesel' om te buigen naar menselijke consumptie. Heel wat Aziatische volkeren gaan ons hierin voor. Zo kent China al 2000 jaar tientallen soorten tofu, verbonden met de diversiteit van de verschillende regio's.

We zijn ons bewust dat (overconsumptie van) 'vlees' thematiseren moeilijk ligt, zeker in boerenmiddens maar ook bij heel wat consumenten. En toch... Het beter aanwenden van de immense sojastroom in een hongerende wereld is de eerste boodschap: omdat die betere aanwending bovendien leidt tot grotere eiwit-efficiëntie, volgt automatisch een inperking van de sojateelt. Daarvoor staat Wervel.

Die grotere eiwit-efficiëntie vloeit voort uit het feit dat de omweg langs het dier eiwitverliezen geeft van ca 50% bij pluimvee, ca 70-75% bij varkens en ca 85% bij runderen.

Ondertussen doet ons vertaald soja-boek in hetzelfde **Brazilië** zijn

werk. Zo werd deze maand een wel erg duidelijk interview gepubliceerd met de auteur in de Revista Referencia (www.revistareferencia.com.br). Het is een tijdschrift van de houtindustrie met 50.000 lezers in 30 landen.

Wie ten slotte het **tussentijds verslag 'Verder dan de soja' (2005-2006)** wil lezen, laat ons best iets weten of consulteert even www.wervel.be We hadden wel 41 pagina's nodig om de vele activiteiten en resultaten te kunnen bundelen. En in deze sojarubriek had ik maar twee bladzijden. Dat belooft!

Luc Vankrunkelsven

Voor alle vragen, wend je tot patrick@wervel.be of frederik@wervel.be

(1) Wat nadere uitleg bij deze soja-begrippen toch...

'Tofu', ook wel 'tahoe' genoemd, is gestremde sojamelk

'Tempeh' zijn gefermenteerde sojabonen.

'Tamari' is natuurlijk gefermenteerde saus van soja en zout (duur van de fermentatie: 1 tot 2 jaar).

'Shoyu' is natuurlijk gefermenteerde saus van soja en granen en zout (duur van de fermentatie 1 tot 2 jaar).

'Taugé' ten slotte zijn sojascheuten ofwel de kiemen van een klein soort groene sojaboon, ook wel 'mung-boon' genoemd.

Bewoners vragen om het sproeien te stoppen



RR-soja [Roundup Ready – soja] laat sproeien met Roundup toe om het onkruid te bedwingen. In Argentinië, waar 95% van de soja van het type RR is, gebeurt dat sproeien vanuit de lucht: met kleine vliegtuigjes. De piloten vergeten ook al eens de kraan op tijd dicht te draaien. Gevolg: verhoogd voorkomen van leukemie, huidaan-doeningen, genetische misvormingen, enz. (Gert Coppens)

Bio-energie



Koolzaad: manusje van alles !

Koolzaad. We hoorden er al wel van, maar het blijft in Vlaanderen een vrij onbekende teelt. Enige tijd geleden was Wervel vooral zeer kritisch tegenover die teelt. En biodiesel is sinds enkele jaren een toverwoord - of een 'goochelwoord'? - om duurzame landbouw mee vorm te geven.

Spijtig genoeg is er zeer weinig bio aan die diesel, vermits er nogal wat herbiciden voor gebruikt worden. Maar niemand ligt daar blijkbaar wakker van. We moeten het immers niet eten. Tijdens het voorbije jaar veranderde onze houding ietwat. Of eigenlijk heel sterk. In de marge van de inspanningen die Wervel rond agroforestry en kemp levert, promoot Wervel nu ook de teelt van koolzaad. Wat is er dan veranderd?

Voor de ervaringen van Jan Vanhumbeek uit Bierbeek inspireerden ons. Door een zeer grote zaaidichtheid te gebruiken, net zoals bij kemp wordt toegepast, slaagt hij erin om **koolzaad te telen zonder onkruidverdelgers**. Niet voor biodiesel, maar als sojavervanger, in combinatie met granen en erwten die hij aankoopt. Een simpele formule.

Het **persen** kan op de boerderij met een zeer kleine investering. Nochtans lopen boeren niet storm voor dit idee. Veeakker is op zoek naar sojavrij varkensvlees en wil er

een **meerprijs** voor betalen. Voorlopig komt dat alleen van bij boer Jan. Niet alleen het varkensvlees levert meer op bij Jan, maar als nevenproduct verkoopt hij PPO, Pure Plantaardige Olie.

Lupinen en erwten behoren ook tot de soja-alternatieven maar hebben veel last van konijnen en duiven. En de kempteelt staat in Vlaanderen nog in zijn kinderschoenen. Van al de beproefde alternatieven blijkt koolzaad dus de makkelijkste teelt. Koolzaad kan zowel voor varkens als voor rundvee de nodige extra-eiwitten aanleveren.

Maar koolzaad biedt **nóg** een troef: als **opstapje naar agroforestry**. De integratie van bomen in de akkers biedt heel wat perspectieven om huidige en toekomstige problemen in de landbouw het hoofd te bieden: erosie, droogtestress, plantenziekten en plagen, CO2-binding,... Zelfs de duiven kan je op afstand houden als je een valk onderdak kan bieden. Als je echter akkerteelten tussen de bomen wil zetten, mag je één iets niet vergeten: het leiden van de boomwortels tot onder de gewaswortelzone.

Een beproefde teelttechniek is **vijf jaar lang winterteelten inzaaien naast de jonge bomen**. Wintertarwe en winterkoolzaad wisselen elkaar hier goed af. En eigenlijk kan koolzaad nog meer opleveren.

Honing bijvoorbeeld: tot meer dan 100 kilo per hectare op zware gronden. Wat zouden de bijen vinden van koolzaad in combinatie met acaciabloesem? Voor de imker biedt zo iets alvast een zekerder opbrengst bij onzekere weersomstandigheden.

Koolzaad kan dus wel degelijk duurzame landbouw opleveren. Het is een kwestie van slim te wezen en de teelt al zijn troeven te laten uitspelen.

Patrick De Ceuster

Basisgroepen Vlaams-Brabant (4/1/07) en Oost-Vlaanderen (20/2/07) verdiepten zich in de sterk opkomende 'energie- en landbouwkwestie'.

**Denk mee rond
landbouw en energie!
De Pededag komt eraan:
op 9 juni !**

In deze krant vind je een tekst rond energiegewassen, die al door heel wat Wervelaars gelezen werd. Maar wij willen daarrond verder werken, naar een interne vormingsdag toe, op 9 juni as. Hopelijk wil je ook meedenken!

Voor alle vragen, één adres :
jeroen@wervel.be

GEET-reactor vermindert verbruik plantaardige olie

Op 4 januari demonstreerde Guy Franck (van het bedrijf Green Energy Creations) in Leuven hoe dieselmotoren kunnen worden omgebouwd om op plantaardige olie te rijden. Die klus kan geklaard

worden voor minder dan €1000.

De uitleg, die voor een aantal aanwezigen weliswaar iets te technisch was, werd nog vervolledigd met een uiteenzetting

over de Pantone- of GEET-reactor. Hoe het komt dat die werkt, is nog voer voor discussie. Het zou te maken hebben met waterdamp en de elektromagnetische eigenschappen ervan, maar het bewijs dat hij werkt



levert in Guys eigen auto. Ook de boer die we op de Wervelreis bezochten en die zijn tractor had uitgerust met zo'n reactor, moet niet meer overtuigd worden!

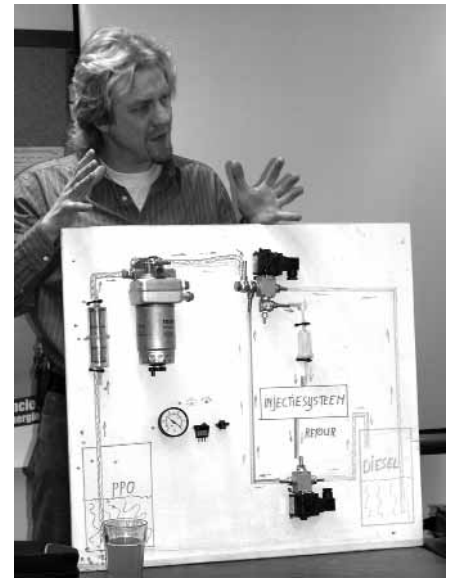
Blijkt nu dat de provincie Vlaams-Brabant een drie jaar lopend project heeft om eens te becijferen hoeveel die GEET-reactor nu werkelijk bespaart bij inbouw in tractoren. Op de vergadering waren ook geïnteresseerden aanwezig van PPO, een vzw die het gebruik van zuivere plantenolie (Pure Plant Oil) als energiebron wil bevorderen in de plaats van diesel. Ook de Organisatie voor Duurzame Energie (ODE

Vlaanderen) was vertegenwoordigd.

Guy Franck liet evenwel verstaan dat de auto hoe dan ook geen duurzaam vervoermiddel is, want veel te zwaar. "Ik ga binnenkort dan ook een ligfiets kopen!", liet hij zich ontvallen, "want ik wil niet altijd naar diesel ruiken." Hij geeft wel nog workshops om de auto om te bouwen.

Jeroen Watté

www.greenenergycreations.com
www.ppo.be
www.ode.be



Guy Franck legt uit hoe je een motor ombouwt om op PPO te rijden

Actueel



De landbouwrealiteit verschuift de laatste maanden fundamenteel door de 'acute bewustwording' i.v.m. de opwarming van de aarde. Wat is er dus actueler dan de boerenwedloop naar 'groene energie'? De insert in deze krant diept een en ander uit. De uitvoeriger brochure kan van de wervelsite gedownload worden of op papier besteld bij info@wervel.be.

Opwarming en vlees

Sinds de film van Al Gore zitten we midden in een CO₂-hype. Sinds 'Parijs' wordt de koorts met de dag heviger. Interessant natuurlijk dat we eindelijk met zijn allen wakker worden.

Wat me wel wat bevreemdt, is dat in heel het debat (en in de maatregelen) haast alleen maar over CO₂ gesproken wordt. Nochtans kent ons breed uitgedragen westers consumptiemodel twee topsymbolen: de privé-auto en de hoge vleesconsumptie. De auto zorgt voor een grote hap van de CO₂-taart. Het vlees staat wereldwijd voor een angstwekkend groeiend landbouw-areaal én voor methaan. Of alvast de

herkauwers zorgen voor methaan-uitstoot. De FAO erkende eind 2006 voor het eerst het probleem. Methaangas zou 23 keer meer opwarmingscapaciteit hebben dan CO₂. Een volwassen rund staat dan ongeveer gelijk aan een kleine personenwagen!

Ik ben noch tegen de auto, noch tegen vlees, maar we zullen met beide symbolen anders moeten omgaan. De laatste vijftig jaar verdubbelde namelijk de wereldbevolking, maar vervijfvoudigde de vleesconsumptie. Dat vertaalt zich meteen in uitdijend grondbeslag, ontbossing, uitstoot, ziektes...

De internationale vleesproductie van varkens en kippen is voornamelijk gebaseerd op soja en maïs. Zij mogen dan al geen methaan uitstoten, het internationaal gesleep met veevoerders en vlees kan wel tellen in de CO₂-belasting. Prof. Tim Lang van Groot-Brittannië stelt dat 50 % van onze CO₂-uitstoot uit de keuken en van op tafel komt. Ons voedselsysteem dus.

Toppunt is dat op dit eigenste moment in maïs en soja de zogenaamde 'groene' bioethanol/biodiesel en de vleesproductie elkaar ontmoeten. Hoeveel planeten zullen we voor deze levensstijl nodig hebben? Ik zie de gevolgen in Brazilië. Niet alleen het Amazone-woud moet voor de bijl voor rund en auto, maar ook de rijke biodiversiteit van de savanne (de Cerrado) gaat razendsnel naar de verdoemenis.

Kunnen we 't daar eens over hebben? Of moet eerst Koning auto tot stilstand komen voor Keizer hesp? Zoals onlangs op de Brusselse ring het geval was! Denk globaal, eet lokaal. En laat ons beginnen met wat minder vlees te eten en de boer naar zijn arbeid te betalen. Dan kan hij met minder dieren, met minder grond en met eigen veevoer een inkomen genereren.

Luc Vankrunkelsven
(Deze tekst verscheen in Agrarisch Dagblad, NL, van 15 februari 2007 en is opgenomen tussen de "Sojaflitsen" op www.wervel.be)

Agroforestry



Overleg rond agroforestry komt op kruissnelheid

Op 23 januari kwam de themagroep agroforestry samen. Paul Hendrickx stelde de resultaten voor van zijn **experimenten met bomenlandbouw op de proeftuin in Pamel**.

Die tonen aan dat er een meerwaarde ontstaat, wanneer kleinvee (zoals geiten) ingeschakeld wordt in een systeem van bv. kleinfruitteelt. Geiten grazen vrij selectief – alvast wanneer ze aan ketting zitten - en kunnen het onkruid wieden en het arbeidsintensieve dieven (wegnemen van de jonge scheuten) op zich nemen. Ook qua voederwaarde en smaak blijken de bladeren van wilg, valse acacia, moerbeï, hazelaar e.a. interessant te zijn.

Conclusie van het verhaal is dat bomenlandbouw alvast hout als restproduct levert, maar zeker even belangrijk is wat er nog bijkomt. Bomen verhogen immers niet alleen het organisch stofgehalte van de bodem, maar zorgen ook voor de mineralen die via het blad naar boven worden gepompt. Om die reden werden de perceeltjes op arme zandgronden traditioneel omzoomd met eiken. Bij het laag knotten van bvb. treurwilgen kunnen deze veevoeder produceren dat door het vee zelf afgegeten kan worden. Op die manier wordt arbeid bespaard. Bovendien kunnen wilgen water zuiveren en gronden draineren. Er moet weliswaar nog veel denkwerk gebeuren rond de verschillende combinaties, maar dat belet ons niet nu al bomen te planten."

Een andere genodigde was Hedwig Scheer, een man die bulkt van de informatie over bomen en van de goesting om er te planten. Hij liet ons o.a. de vrucht van de valse christusdoorn ruiken. Ronny Aerts

was meteen verkocht en dacht luidop aan yoghurt met chocoladesmaak van eigen bodem.

Projectwerkgroep

Op 25 januari kwam de **projectwerkgroep van het Natuur en Milieueducatie-project** rond agroforestry (looptijd 2 jaar) voor de eerste keer bijeen. Veelbelovend is dat het Innovatiesteunpunt van de Boerenbond alvast bereid is om hier een langer durende samenwerking van te maken, omdat het thema hen sterk aanspreekt. Vooral het hogere rendement, maar ook de diversificatie (naar eigen energiewinning toe bv.) past perfect in de tijdsgeest. Ook lid is Ronny Aerts, melkveehouder bij De Ploeg in Herselt, die eind dit jaar bomen zal aanplanten op zijn bedrijf, om kostenefficiënter en milieuvriendelijker te boeren. Ook de voorlichters rond erosiebestrijding willen boeren sensibiliseren rond agroforestry.

Academische interesse

Vanuit academische hoek is er vertegenwoordiging vanuit de landbouweconomie: het Instituut voor Landbouw- en Visserij-

onderzoek (ILVO) wil meer onderzoek van integrale landbouwsystemen, in samenspraak met maatschappelijke actoren zoals Wervel. Voorts is het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) sterk geïnteresseerd om mee te werken, niet het minst omdat de populierverwerkende industrie geconfronteerd wordt met steeds minder grondstoffen. Tenslotte zit het Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen mee in het project, omdat één van de bedoelingen is om lokaal duurzame bouwmaterialen te produceren, op basis van hennepvezel en hout(vezel).

De verschillende leden van de projectwerkgroep kijken allen uit naar de verdere samenwerking en willen meewerken aan de wetenschappelijke onderbouwing van agroforestry.

UNEP wil 1 miljard bomen aanplanten dit jaar tegen klimaatopwarming

Het milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) heeft een campagne gelanceerd om in 2007





één miljard bomen aan te planten voor de toekomstige generaties. Op die manier zou de klimaatopwarming binnen veilige grenzen gehouden kunnen worden.

Recent onderzoek van Yale University toont aan dat agroforestry (het inbrengen van bomen in een gemengd landbouw-systeem) het grootste potentieel heeft om koolstof blijvend vast te leggen in de gematigde streken. Niet alleen omdat

er koolstof in bodem en bomen wordt vastgelegd, maar ook omdat de druk op het bos in de tropen zo kan verminderen door verhoogde houtproductie in de gematigde streken. Bij ontbossing in de tropen (waar nog altijd het meeste van ons hout gehaald wordt) komt immers naar verhouding enorm veel koolstof vrij, omdat daar praktisch alle koolstof in de vegetatie zit en heel weinig in de bodem. Het verlies van

oerbossen in de wereld draagt meer bij tot de koolstofuitstoot elk jaar dan de transportsector!

De onderzoekers stellen dat de adoptie van agroforestry-maatregelen enorm zal versnellen wanneer deze vastlegging van koolstof verrekend kan worden in de globale handel in emissierechten. Toch blijkt nu al dat agroforestry de laatste tien jaar steeds populairder wordt in de Verenigde Staten.

Jeroen Watté

Landbouw 2015

Wereldvoedseldag (16 oktober) was de startdag van de campagne Landbouw 2015. Een brede samenwerking van ontwikkelingsorganisaties, milieuverenigingen, consumentengroepen en groepen voor duurzame landbouw heeft geleid tot een gezamenlijke campagne die over twee jaar loopt in Vlaanderen. In Wallonië loopt een soortgelijke campagne. Daarom vond de startdag dan ook plaats in de Belgische hoofdstad.

De campagne haakt in op “De tijd loopt”, een campagne die de Millennium-doelstellingen van de Verenigde Naties in de kijker zet. De eerste doelstelling is: bestrijding van armoede en honger. In cijfers: halvering daarvan tegen 2015.

Geen voedselhulp, wel steun aan de landbouw

Het is waar dat honger soms een gevolg is van natuurrampen of van oorlog en ander menselijk falen. En dan is noodhulp nodig, ook voedselhulp. Dat betekent echter niet dat die onmiddellijk van over de oceanen moeten komen. Dikwijls kunnen andere delen van het land of naburige landen voedsel leveren, dat trouwens beter bij de lokale voedingsgewoonten aansluit. Zuid-Zuidhulp dus.

Armoede en honger bestrijden betekent in vele landen echter

minstens evenzeer de landbouw bevorderen. Want ook plattelandbewoners, ook “boeren”, lijden – paradoxaal genoeg - honger, zijn ondervoed of missen evenwichtige voeding.

Vrije markt vs. landbouwbeleid

Internationale vrijhandel kan dan misschien wel tot “globale” voordelen leiden. De overlevingsboeren en de kleine boeren worden er echter niet beter van. Waarom ontzeggen de ‘oude’ noordelijke landen nu de ‘nieuwe’ zuidelijke landen het recht om hun landbouw te steunen en te beschermen tegen invoer, terwijl ze dat voor hun eigen landbouw wel hebben gedaan en nog doen?

De basisidee achter de campagne Landbouw2015 is dan ook dat Millenniumdoelstelling 1, honger met de helft te doen afnemen, enkel kan worden bereikt door ook voor de landbouw een ‘juiste’ doelstelling voorop te stellen en met het oog daarop de nodige maatregelen te nemen.

Aan tafel rond duurzame landbouw

Die doelstelling is vanzelfsprekend een duurzame landbouw. Vanzelfsprekend? Daarover zullen we de volgende paar jaren met de brede coalitie van Zuid en Noord, producenten en consumenten,

milieu en landbouw, toch nog even grondig van gedachten moeten wisselen.

Wervel is gewoon die verschillende invalshoeken te verenigen en zal in de campagne dan ook de verschillende partners rond de tafel brengen. Zeker ook op het lokale vlak.

Gesneden brood & debatten

De lopende campagne “**Denk globaal, eet lokaal**” is dan ook gesneden brood voor plaatselijke acties. En ook ons thema “Verder dan de soja” levert een zeer concreet voorbeeld van de nefaste gevolgen van de liberalisering van de wereldhandel, als het om landbouw gaat. We hebben bovendien alternatieven te bieden ten bate van een landbouw met toekomst die milieuvriendelijk is, die voedselsovereiniteit garandeert, zowel hier als in andere landen, ook in die landen waar tegen 2015 de helft minder honger zou moeten zijn.

In het kader van deze campagne worden in elke provincie debatten georganiseerd. Voor Limburg werd de Limburgse Wervelbasisgroep gevraagd om het debat voor te bereiden en te trekken. Op 7 maart liep het Provinciehuis in Hasselt vol voor een debatavond onder de titel: ‘Boerendiversiteit: voedsel verzekerd in 2015!’

Paul Beghin



Van bij het ontstaan van Wervel hanteerden we een 'persguerilla' met lezersbrieven, opinies, interviews in kranten en tijdschriften.

Ondertussen is er de elektronica bijgekomen: e-mails, websites.

Anno 2007 starten we met een lezershoek in de eigen Wervelkrant.

In de hoop om niet in de eigen kring te blijven hangen, maar om buiten Wervel in het maatschappelijk debat blijvend aanwezig te zijn.

Kleinen dragen de wereld

Van in het Noorden van Nederland, van vlak bij de Waddenkust, wil ik u schrijven hoe goed uw Vlaamse beweging van boerinnen en boeren, milieuactivisten, bewuste consumenten, mij doet. Telkens vind ik bij de Wervelkrant inspiratie, inzicht, hoop en kracht.

Nu het rapport van de V.N. over het broeikas-effect "klimaatveranderingen" is verschenen, zal misschien een nieuw bewustzijn geboren worden, waaraan politiek en economie niet kunnen ontkomen.

We weten niet of de mensheid het redt. Of de rijken teruggeven aan de armen en aan de aarde. Wat we weten, is dat het altijd weer bij vereenvoudigen begint.

Kleinen dragen de wereld, dat is mijn credo. Zo maakt ook Wervel kleine daden groot.

Dank voor uw volharding.

Herman Verbeek, Groningen (NL)

Reclame voor vliegtuigreizen - energiebesparing

Geachte redactieleden van VISIE, Tot mijn genoegen las ik in uw nummer 6 een goed artikel over energiebesparing.

Het is bemoedigend te lezen dat ACW- en KWB-mensen zich zo inspannen om iedereen op zijn/haar verantwoordelijkheid te wijzen. Ook dat zij de mensen met raad en daad helpen om hun energieverbruik drastisch te verminderen. Het is heel juist dat wij, gewone mensen, veel kunnen bijdragen tot het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen. Mensen moeten dat begrijpen en er dan consequent naar handelen. Tot mijn ongenoegen vind ik enkele pagina's verder een advertentie voor vliegtuigreizen naar de Dominicaanse Republiek en Portugal.

Dit is toch volledig in tegenspraak met uw eigen pleidooi om energiezuiniger te leven! Uw reactie kan ik al vermoeden: "Wij zijn niet verantwoordelijk voor de advertenties." Maar dat bent u als redactie wél degelijk.

Er wordt trouwens nog 3% korting aangeboden voor leden van Arcopar, dat toch zeer nauw met u verbonden is. Het is prachtig dat u uw lezers aanzet om mee te werken de opwarming van onze aarde tegen te gaan. U verwacht van de leden dat zij hierop consequent reageren. Wees dan a.u.b. ook consequent en maak geen reclame meer voor vliegvakanties. Er zijn voldoende mogelijkheden om dichterbij vakantie te nemen op een energiezuinige manier. U weet toch ook wel dat juist de vliegtuigen via de kerosine grote oorzaak van vervuiling zijn.

Met vriendelijke groeten,

Maria van Eyndhoven, Kapellen

Braziliaanse gouverneur onteigent proefvelden van Syngenta



Op 9 november 2006

heeft Roberto Requião, gouverneur van de deelstaat Paraná, een slag toegebracht aan de agrobusiness. Toen ondertekende hij met name een decreet om de experimentele testsite te onteigenen die in bezit is van de Zwitserse multinational Syngenta en die gelegen is in Santa Teresa do Oeste. Dat decreet werd in het algemeen belang uitgevaardigd omdat Syngenta op die plek 12 ha wederrechtelijk had beplant met genetisch gewijzigde sojabonen.

Dreigt de oorspronkelijke maïsdiversiteit in Mexico verloren te gaan ?

Vanuit CIMMYT komen aanwijzingen dat landrassen van de maïs in de belangrijke agrarische zone van het Zuid-Oostelijke deel van de staat Chiapas in Mexico vervangen zijn door hybriden en andere verbeterde variëteiten. Dat gebeurde in het kader van overheidsprogramma's ter bevordering van een moderne, productievere landbouw.

Blijven wit-blauwe dubbeldoelkoeien in de kou staan?

In Vlaams-Brabant bevinden zich nog een 20-tal actieve fokkers van wit-blauwe dubbeldoelkoeien. Om het vlees van deze dieren een potentiële meerwaarde te geven, werd bij Europa een aanvraag ingediend voor een Europese erkenning als streekproduct. Omdat dit ras ook in Noord-Frankrijk en Wallonië gefokt wordt, dreigt het dossier muurvast te lopen.

"Om een grensoverschrijdende samenwerking op te starten, ontbreken de nodige middelen", geeft VLAM-medewerkster Jo Van Caenegem toe



In de boerenstoel



Wervel probeert sinds 1990 verschillende belangengroepen samen te brengen. Om de landbouw- en voedselsituatie te bespreken. En om samen aan veranderingen en ommekeer te werken.

Maar de basis van heel het verhaal zijn boerinnen en boeren, in Zuid en in Noord. Daarom openen we graag deze rubriek 'In de boerenstoel'. Boerenlezers worden vriendelijk uitgenodigd om in hun pen te kruipen.

*Daar in de zomerkrant (juni 2007), een insert over **zuivel** komt, laten we graag **Fernand Felis** over zijn koeien aan het woord. Bij wijze van voorzet. Wie volgt?*

'Boeren denken koeien ziek' ?

Onlangs ontving ik een krantenknipsel van Patrick De Ceuster, met als titel: "Boeren denken koeien ziek" [waarbij het ging om de positieve of negatieve 'gedachtekracht' van een boer naar zijn koeien toe, nvdr]. Het ging om een artikel van ene Robert Ellenkamp, dat dateert van 22 april 2006. Ik heb het eerst gelezen en weer weggestopt. Rare lectuur, vond ik, alhoewel ik het niet goed begreep. Een paar dagen later nog eens gelezen en weggestopt. En opnieuw gelezen.

Wat mij vooral treft, is: die meneer De Haan lijkt er echt van uit te gaan dat elke veehouder die koeien melkt, voedert, verzorgt, die dus heel zijn doen en laten focust op zijn dieren, in feite een ziek mens is... Vanwaar komt dan die aloude uitdrukking: "gezond boerenverstand"? Een zieke boer kan het in deze tijd niet lang volhouden. Misschien kan hij een beetje fantaseren en er artikeltjes over schrijven, maar volgens mij ligt de oorzaak van de "zieke boeren en zieke koeien" elders.

Het is waar [inzake de zgn. 'turbokoeien] dat er nu meer moeilijkheden zijn met nierontstekingen dan pakweg 25 jaar geleden. Hoeveel melk gaven de koeien toen? En nu? Allerhande vernieuwingen zijn doorgevoerd: meer koeien per bedrijf, meer melk per koe, door selectie, betere huisvesting en voeding, gebruik van antibiotica, hogere eiwit- en vetgehalten, tot zulks het vermogen van de koe te boven gaat..... En de problemen komen. Het gebruik van antibiotica stijgt, meer veeartsbezoek en kosten en meer zorgen.

Twintig jaar geleden was er nog geen sprake van globalisering, maar de drang was er al wel en de boeren moesten volgen. En die globalisering is in ijltempo doorgegaan op alle vlakken: handel, industrie, landbouw. Kijk naar de soja-affaire. Ook daarin worden boeren in een spiraal meegesleurd. Las ik niet onlangs in een nogal bekend weekblad over de keerzijde van de medaille van deze globalisatie ???

Vijfentwintig jaar geleden leefde 36% van de wereld in armoede. Vandaag zou dat 40% zijn, waarvan bijna één miljard in extreme armoede in landen als China en India. Die globalisering werd vooral door het liberale partijen aan de wereld gepreekt en in de praktijk gebracht. En zij zou naar meer welstand leiden... Nou, dat is in elk geval een fabel gebleken.

Ferdinand Felis, Dworp

Denk globaal, eet lokaal op de boerderij

Door de jaren heen zijn de Wervelkranten voor mij steeds de band geweest met het ideeëngoed, de filosofie en de veldwerkers van Wervel. Ook nam ik al eens een krant mee naar de godsdienstles, jawel.

Dat deed ik nu ook met de laatste katern: de brochure 'Denk Globaal, eet lokaal'. Zowel naar inhoud als naar vorm (gestructureerd rond 4 pijlers) vond ik die heel geschikt om in de klas mee aan de slag te gaan bij mijn vijfde en zesdejaars in het (algemeen) secundair onderwijs, ook in het kader van de vakoverschrijdende eindtermen.

Aan die visie koppelde ik mijn eigen verhaal en mijn activiteiten op een kleinschalig, zelfvoorzienend bedrijfje. Zo krijgen de jonge mensen in mijn klassen een heel concreet praktijkvoorbeeld van het zoeken naar de band tussen 'globaal denken' en 'lokaal eten'.

Op het einde van de lessen, bij een stukje zelfgebakken taart, hoor ik dan ook hun vragen en reacties: 'Ja,

ADVERTENTIE



*Natuurzuivere kleding
voor dames, heren en kinderen*

*Open: donderdag, vrijdag en zaterdag
Van 10 u tot 18 u*



*Beeldhouwersstraat 46
2000 Antwerpen Zuid
Tel: 03-237 86 03
mandragora@yucm.be
www.bloggen.be/mandragora*



meneer, dat is wel schoon en tof, maar kan je daarvan leven? Je moet toch wel gek zijn om daar al je vrije tijd en energie in te steken?"

Het zijn ook vragen die ik van collega-boeren krijg en af en toe zijn het ook mijn eigen vragen. Vandaar ook mijn grote interesse in ervaringen en know-how bij andere Wervelaars.

En zo kom ik bij mijn bedenking: enerzijds kan ik mij volledig terugvinden in de visie van Wervel, een visie die ook door meer en meer bewegingen voor landbouw, Derde Wereld en Natuur wordt gedragen of overgenomen. Een duurzame kijk op mens en milieu is een must. De tijd van bewustmaking heeft zijn werk gedaan. Anderzijds blijf ik als producent wel wat op mijn honger zitten bij Wervel als het gaat om daadwerkelijke ondersteuning en begeleiding in de zoektocht naar alternatieven.

Een traditionele boer zit wellicht niet met een Wervelkrant in zijn hoofd maar misschien wel met het lupineveld (als sojavervanger) van zijn buurman, om maar één voorbeeld te noemen. Vandaar mijn vraag: kan Wervel niet evenzeer een voortrekkersrol vervullen om ervaring en kennis rond alternatieven te bundelen? Op die manier worden wekkende woorden tot trekkende voorbeelden.

Misschien doet de werkgroep dit al, maar heb ik er nog niet de weg naar gevonden. Ik ben alleszins zeer geïnteresseerd en werk er graag aan mee!

Patrick Ruyschaert,
leraar-boer uit Geraardsbergen

Vanwege het bestuur:

Sinds 2006 is Wervel aan de slag met het bundelen van ervaring rond alternatieven. Voor koolzaad, lupinen en erwten, werken we daarvoor samen met Ferm Local, voor kemp houden we contact met de pioniers. Via teeltfiches en video (bekijk "Soja? het kan zonder!" op www.wervel.be) trachten we ook anderen te overtuigen.

Twee gedurfde brieven van een koeienboer aan de hoofdredacteur van Boer & Tuinder (B&T): en Landbouw & Techniek (L&T). De bijdragen zijn wat technisch voor de doorsnee-consument, maar de lezers-boeren zullen Dirk vast wel verstaan ...

Nieuws van een koeienboer met gras/klaver en geen soja: Over de tandem mais-soja én het nieuwe MAP !

'Landbouw & Techniek' van 26 januari al gelezen? Op blz. 38 zegt Bert Bohnen: 'Om een Europees fiat te krijgen moet de Vlaamse regering nu dringend een beslissing nemen over het aandeel maïs in het voederrantsoen.' (...) Het ziet er naar uit dat bedrijven met minder dan een derde maïs in hun teeltplan nog met een aanzienlijk hogere fosfaat- en stikstofuitscheiding per koe geconfronteerd worden.

Ja, daar gaan we weer! Boeren met veel koeien en weinig grond komen in de problemen en zullen weer meer maïs zaaien, als ze het nu al niet doen: meer dan een derde van hun bedrijfsoppervlakte. En wat hoort er bij die maïs? Verkoop van maiszaad (ggo in de toekomst?), verkoop van sproeistof, problemen met het grondwater door het nitraat-residu (maïs is op dat vlak een moeilijke teelt) maar vooral verkoop van eiwit-rijk krachtvoeder (soja van de andere kant van de oceaan)!

Ik heb er toch mijn bedenkingen bij als men stelt dat meer maïs resulteert in minder stikstof in de mest. Want: elke koeienboer kapt eiwitkern over die maïs in de winter – 'corrigeren' heet dat – en in de zomer zit er te veel stikstof in het gras, waardoor hij dus koeien binnenhoudt en maïs voedert om te corrigeren... En dan ook weer soja om evenwichtig te maken? Waar zijn we mee bezig? Koeien uit het landschap en soja weer in beeld? En zeggen dat die Vlaamse overheid al drie jaar een beheersovereenkomst inzake

gras/klaver heeft om boeren te stimuleren maïs in hun teeltplan te vervangen door gras/klaver!!! Nu gaat die Vlaamse overheid per decreet vastleggen dat er meer maïs in het voederrantsoen moet! Begrijp wie kan!

Dirk Rummens, Vissenaken

Met een reactie van Dirk 's Jongers uit Aartselaar:

"Ik denk dat ik weinig toe te voegen heb bij Dirk Rummens. Het is mooi verwoord. Je zou enkel inzake die voederbieten kunnen vermelden dat zij goed scoren in het opnemen van stikstof doordat ze langer door-groeien en zo minder reststikstof achterlaten in de bodem."

En over MAP gesproken:

Beste Lut,
Toegegeven, hoofdredacteur zijn van B&T en van L&T en over het MAP schrijven is niet van de poes. Maar nu begin ik me toch wel flink te ergeren...

De boekhouder (SBB) rekent bij zijn bezoek namelijk voor dat de uitscheidingsnorm (N) stijgt van 97

ADVERTENTIE

- biologische vleespakketten van eigen fokkerij voor puur natuur rundvlees
- natuurhoning en honingkaarsen,
- allerhande honingproducten
- boerderij borduringen, droog-creaties en allerhande Bio-boerderij-producten
- eieren, groenten en fruit

Biologische Zorgboerderij De Boere Zakdoek

Nispenseweg 87
4709 RR Nispen
(N-Brabant, Nederland)
Tel: 0031- 165-365137
Fax: 0031-165-364127

openingsuren: van maandag t/m zaterdag van 13.00 tot 16.30 uur



naar 147 (nl. 131+16) voor melkkoeien, met 10000 kg melkproductie en weinig maïs in het rantsoen, nota bene.... Als trouwe lezer verwacht je eerder de harde, hele waarheid en de cijfers dan een omfloerst. Misschien kon je het verhaal eens op deze manier brengen.

De Vlaamse boeren - synoniem voor Boerenbond - staan met hun rug tegen de muur. Ze willen immers toch zo graag hun derogatieverzoek(1) goedgekeurd zien door de Europese Commissie. Die dwingt hen immers op de knieën: eerst (in december) hogere uitscheidingsnormen voor melkvee aanvaarden en nu, in februari, wanneer de tijd begint te dringen, eerst marchanderen over stal-emissies en dan over het maïsaandeel (35 of 45 %), de energieaanbrengers en over kg N en P.

Op deze manier zullen bio-boeren en andere milieu-bewuste melkveehouders geslachtofferd worden op

het altaar van de derogatie. Jammer.

Dirk Rummens

(1) 'Derogatie' is een officieel woord voor toestemming van de EU om op een bepaalde wijze van de algemeen vastgestelde norm te mogen afwijken.

Het woord 'derogatie' is in gebruik gekomen met de nieuwe mestwetgeving zoals die per 1 januari 2006 is gaan gelden. Eén van de voorwaarden die de EU aan alle lidstaten stelt, is dat er niet meer dan 170 kg stikstof per hectare uit dierlijke mest door een boer mag worden gebruikt. Nederlandse boeren kunnen, onder een aantal voorwaarden, een beroep doen op derogatie. Ze mogen dan 250 kg stikstof uit dierlijke mest op een hectare voedergrasland gebruiken. De Europese Commissie heeft dat goed gevonden omdat onder de Nederlandse omstandigheden de graslandopbrengst erg hoog is en deskundigen de Europese Commissie hebben kunnen overtuigen dat er daardoor geen risico voor het milieu ontstaat op overbemesting.

Wervel heeft sinds jaar en dag een sojawerking. Aan het andere eind van het verhaal is er het mestprobleem.

Soja-import thematiseren [of 'problematiseren'] wil ook zeggen 'mest thematiseren'.

In de jaren '90 had Wervel daarrond een jarenlange werking met partners in het Pajottenland. Ondertussen zijn we enkele Mestactieplannen (MAPs) verder, waarop Dirk Rummens nu terecht reageert.

Wervel gaf in de jaren '90 vier samenhangende mestkranten uit met analyse en alternatieven. De lectuur is absoluut niet passé.

Wie wil, kan deze kranten nog op het kantoor aanvragen.

Normaal is dit samen 5 euro; tot eind mei 2007 krijg je ze voor twee euro, port inbegrepen.

Voor uw boekenplank?



'Nieuwe spijswetten': Fresco pleit voor andere visie op voedsel

In het boek "Nieuwe Spijswetten" doet Louise O. Fresco een oproep voor een andere aanpak van het voedselvraagstuk. De schrijfster nam lange tijd een sleutelpositie in bij het FAO, de landbouw- en voedselorganisatie van de Verenigde Naties. Daar heeft ze jaren met haar neus op de feiten gezeten. Die feiten hebben niet alleen te maken met de 855 miljoen mensen die ondervoed zijn, het gaat ook over 1 miljard aardbewoners die ondertussen zwaarlijvig zijn.

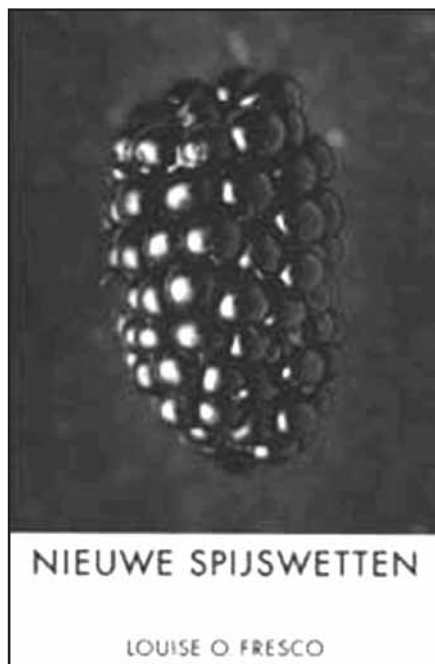
Fresco vertrekt vanuit haar eigen ervaringswereld. Dat is niet alleen het academische milieu aan de universiteit van Wageningen of het kantoor van het FAO. Het zijn ook

de asielzoekers die scharrelen in de vuilniszakken van het restaurant om de hoek. Maar het zijn vooral de vele mensen die zich met oprechte bezorgdheid bekommeren om wat ze nu wel of niet mogen eten. Moeten ze bananen juist niet of juist wel eten, of alleen met een keurmerk? En hoe zit het dan met de chocolade, die we blijkbaar moeten eten voor de polyfenolen? Welke chocolade dan, nu de grootste producent, Ivorkust, in een burgeroorlog is verwickeld? En kip: moeten we die extra eten uit solidariteit met de door vogelgriep getroffen kippenboeren of liever niet?

De veelheid van vragen die op haar afkomen, deden de auteur inzien dat

het nooit over voedsel alleen gaat. Het gaat uiteraard ook over biodiversiteit, klimaat, bevolkingsgroei, mondialisering enz., en iedereen heeft daar zo zijn eigen ideeën over.

Fresco maakt hierbij een onderscheid tussen wat ze noemt de "schaduwdenkers" en de "lichtzoekers". De schaduwdenkers zijn overmand door een gevoel van crisis. Ze zijn bevreesd voor de gevaren van de biotechnologie of zijn bezorgd om hun eigen gezondheid, de lelijke buikjes en zwabberende bovenarmen inclusief. De schaduwdenkers zijn ervan overtuigd dat de draagkracht van de aarde is overschreden en dat lijkt



alleen maar te verergeren. Het halfbroertje van het schaduwdenken is het lichtzoeken. De Lichtzoekers benadrukken de noodzaak van een persoonlijke band met de natuur. Het lichtzoeken suggereert een ontsnapping aan "McWorld" door de keuze voor authenticiteit, het "natuurlijke".

Hoewel Fresco heel wat bedenkingen heeft bij het soms enge denken van zowel schaduwdenkers als lichtzoekers, erkent ze het belang van beide onderstromen in de samenleving en ziet ze erin een kiem van een grotere maatschappelijke waardering voor voedsel en landbouw, tot een soort nieuwe spijswetten.

In haar zoektocht naar dit nieuwe denkkader, blikte de auteur terug naar de vele voedselvoorschriften die inherent zijn aan de meeste religies. Ze heeft het niet alleen over de islamitische halal of over de strikte spijswetten van orthodoxe joden. Ze legt ook de link met de verhalen uit het Oude Testament over goed en kwaad, over Eva en het paradijs. Voedsel lijkt vaak het symbool van alles wat er mis loopt in de wereld, in de verhouding tussen staten en bevolkingsgroepen.

Louise O. Fresco pleit niet voor een algemeen herstel van taboes rond dit of dat voedsel. Maar ze stelt wel dat

er een duidelijk en nieuw kader nodig is, waarin de oude spijswetten een symbolische rol kunnen spelen. Een belangrijk element hierin is dat ze erkent dat de markt niet zal leiden tot het zo nodige evenwicht: "... *de markt beschermt niet vanzelf de zwakste groepen, noch publieke goederen zoals volksgezondheid of biodiversiteit... Voedsel is geen olie waarmee naar hartelust gespeculeerd kan worden. In de relaties tussen staten kan voedsel niet zonder meer behandeld worden als andere goederen waarvan vraag en aanbod door de markt worden gereguleerd...*" En daar wordt het verhaal interessant voor Wervel. Het lijkt wel alsof ze de Wervelkranten over productiebeheersing gelezen heeft...

We onderschrijven dan ook voluit haar oproep tot een nieuw kader, een coherent stelsel van gedragsregels voor individuen, overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties waarin voedsel weer centraal gesteld wordt in een duurzame, rechtvaardige samenleving. Die nieuwe spijswetten moeten respect stimuleren voor voedsel, en voor de wijze waarop het geproduceerd en geconsumeerd wordt.

Het is alleen spijtig dat Fresco ondertussen ontslag genomen heeft bij het FAO. Blijkbaar viel haar directeurstoel in deze organisatie niet te rijmen met de nieuwe spijswetten. Zonde. Want was dat niet de missie van het FAO, onze wereldvoedselorganisatie?

Bavo Verwimp

"Nieuwe Spijswetten, over voedsel en verantwoordelijkheid", Louise O. Fresco, uitg. Bert Bakker ISBN 90-351-3004-9

Van 9 tot 13 april organiseert Motief vzw/ WTM een vormingsweek rond het thema onder de titel: "Baas in eigen bord, over oude en nieuwe spijswetten, voedsel, religies en macht" meer info 02/510 61 62 of info@motief.org

Diffuse effecten van de liberalisering in arme landen



De gevolgen van liberalisering van de wereldhandel zijn zeer divers. Handel in industriële producten is bij liberalisering in het belang van de ontwikkelingslanden.

Bij de handel in agrarische producten ligt het wat gecompliceerder. De effecten lopen uiteen, afhankelijk van de regio en de aard van het product. Bovendien draait liberalisering voor de stedelijke consumenten in de ontwikkelingslanden anders uit dan voor de boeren op het platteland. Dat blijkt uit onderzoek van het Nederlandse LEI.

FAO moet zijn oorspronkelijk mandaat oppakken

La Via Campesina, wereldkoepel van kleine boeren, heeft op 20 november 2006 erop aangedrongen dat de Voedsel- en Landbouw-Organisatie (FAO) van de VN terugkeert naar haar oorspronkelijk mandaat. Dat betekent dat ze het leiderschap weer moet opnemen voor initiatieven en beleid in de strijd tegen honger en marginalisering op het platteland.

Een kampeervijfdaagse 'landbouw en natuur' bij de trappisten in Zundert (NL)

Gerard Oomen, gewezen docent aan de Landbouwwuniversiteit Wageningen (NL), en Cornelis van Marle, broeder en boer van de ecologische abdijboerderij, nodigen uit om vijf dagen te kamperen in de natuur bij de abdijs.

Dat kamp is bedoeld 'voor wie zoekt naar een mooie en vriendelijke landbouw, voor wie open staat voor meer dan materie en natuurwetten alleen, voor wie niet vies is van stevig handwerk en wie wat wil mediteren, enz. '.

Praktisch : woensdag 15 t.e.m. zondag 19 aug. ; voorbereidingsdag op zaterdag 12 mei Info : Gerard Oomen, oomen490@planet.nl & br. Cornelis van Marle, vanmarle_cornelis@hotmail.com



Een minister over landbouw

We hebben een Vlaamse minister van landbouw. Op dit ogenblik is dat zelfs de minister-president Yves Leterme. Hij noemt zich graag de minister voor landbouw en begin 2007 heeft hij een boek uitgebracht met die titel: 'Voor landbouw. Tien mythes over de Vlaamse boer'.

Vorm

Het is een zeer leesbaar boekje: 100 bladzijden, 10 hoofdstukjes met telkens een getuigenis van een bedrijfsleider (m/v). Vooraan en achteraan staan foto's gegroepeerd. Veeleer dan een illustratie in de tekst, vormen ze een apart hoofdstukje dat de lezer met eigen gedachten kan aanvullen.

Er is zorg besteed aan stijl, taal en druk zodat het boek vlot leest. De minister heeft zich laten omringen door bekwame en geëngageerde medewerkers. Het siert hem dat hij dat uitdrukkelijk vermeldt. Toch schuwt hij de ik-vorm niet. We kunnen hier dus natrekken voor welke landbouw onze minister opkomt. Niet dat we hem willen

vastpinnen op wat hij hier schrijft. Want, evenzeer als hij de mythes over landbouw nuanceert, stelt hij daartegenover genuanceerde standpunten, die duidelijk voor verdere nuancering open staan.

Inhoud

De mythes over de Vlaamse boeren die dit boek bespreekt, hebben te maken met hun (te lage) opleiding, hun(geringe) zorg voor milieu, dierenwelzijn, voedselveiligheid, hun (gebrek aan) innovatie, hun (gesubsidieerd, overbodig)

wordt getrakteerd maar eens wegdenken." (p. 32)

"Het is een misverstand dat alleen de landbouwsector verantwoordelijk is voor de vermessing van het leefmilieu." (p. 59)

"Daarom ben ik voorstander van de invoering van één label voor onze Vlaamse land- en tuinbouwproducten. Waarom niet onder de naam 'Van bij ons'?" (p. 81)

[In verband met biobrandstof ook nog] "Bij nader inzien is het volgens mij misschien de meest aanvaardbare optie om gewassen te kiezen die bruikbaar zijn voor voedselconsumptie én voor brandstofproductie." (p.116)

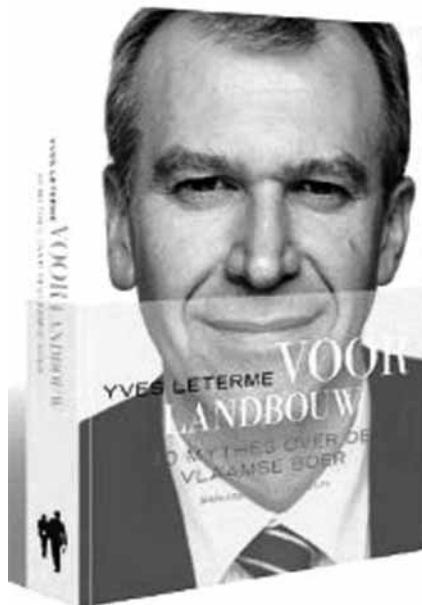
Wervel!

In zijn pleidooi voor eigen voedselvoorziening haalt de minister de katern van een vorige Wervelkrant aan: 'Denk globaal, eet lokaal'. Hij wijst met name op onze 'gewogen' voedselkilometers: het aantal kilometers per gebruikt gewicht, rekening houdend met de individueel afgelegde afstand van de benodigde grondstoffen (zaaigoed, meststoffen, veevoeder, enzovoort). (p.112)

Nog in verband met het milieu situeert het boek de biolandbouw en vermeldt het als eerste eigenschap dat *bioboeren streven naar een gesloten kringloop op hun bedrijf* (p.99).

De minister lijkt te betreuren dat de biolandbouw in Vlaanderen traag op gang komt. Vanuit zijn positie als Vlaams minister verklaarde hij in een debat met de voorzitter van de Belgische Boerenbond, Noël Devisch, op Agriflanders: "Mijn hart bloedt als ik zie dat biorekken met producten zijn gevuld die niet door onze eigen boeren worden geproduceerd".

Paul Beghin



voortbestaan in het kleine, industriële stukje Europa.

Uit de feiten en standpunten die bij de bespreking van die mythes naar boven komen, halen we er enkele die bijzonder goed aansluiten bij de manier waarop Wervel de Vlaamse en wereldlandbouw bekijkt.

"Investerings in de lokale landbouw zijn noodzakelijk om de honger uit de wereld te helpen." (p.28)

"Wie Vlaanderen zonder landbouw echt een optie vindt, moet het landschap waarop hij dagelijks

ADVERTENTIE

LUKEMIEKE
Vegetarisch

Restaurant - Traiteur

Vlamingenstraat 55
3000 Leuven
Tel.: 016/22.97.05
Fax: 016/22.43.63

Open elke werkdag
van 12.00-14.00u en 18.00-20.30u

Afrika heeft ook talent



Broederlijk Delen 
omdat **het zuiden** plannen heeft

Kan u het zich voorstellen? Een Afrikaan als 'Manager van het Jaar'? Gelooft u dat mensen in het Zuiden evenveel talenten hebben als u en ik?

Schrijf dan nu in op het **Broederlijk Delen Plan**.
Met uw maandelijkse steun kunnen mensen in het Zuiden hun eigen plannen uitvoeren in hun strijd tegen armoede en onrecht. Hun plannen. Onze steun.

Met uw steun van...

- € 6/maand krijgen kindarbeiders in Peru gedurende 1 dag begeleiding van een jeugdwerker die hen leert lezen en schrijven in een aangepast schooltje.
- € 21/maand krijgt een gezin op de Filipijnen permanente toegang tot drinkbaar water. De waterleiding gebruiken ze ook voor het verzorgen van de plantages.
- € 45/maand krijgen 3 personen in Burkina Faso een opleiding voor het beheer van een graanbank. Zo weten ze steeds hoeveel graan en mais er nog in voorraad is.

* Benaderende bedragen. Uw steun gaat echt naar deze acties én ook naar andere acties die talenten in het Zuiden kansen geven.

1. We steunen de eigen plannen van 250 lokale organisaties. Met geld. Of een tijdelijke medewerker. Maar er is meer.
2. We organiseren uitwisseling van ervaring en kennis voor die projectpartners. Samen staan ze sterker dan elk apart.
3. Ook via ons politiek werk (schuldenlast, handelsrelaties,...) steunen we onze projectpartners in hun strijd tegen armoede.

Ja, ik word Broederlijk Deler met een maandelijkse opdracht.
Stuur me snel de nodige info. Ik kies voor:
 €3 €6 €11 €21 €45
of mijn voorkeurgift van _____/maand

Nee, ik doe nog niet mee, stuur me eerst meer info over deze formule en over de typische klemtoon op de eigen plannen van het Zuiden.

Naam _____
Straat en nr _____
Postcode _____ Gemeente _____
Telefoon _____

Stuur vandaag nog naar Kristof Goublomme, Broederlijk Delen, Huidvettersstraat 165, 1000 Brussel.

Agenda

20 maart	Vergadering van basisgroep Antwerpen
21 maart	Lezing 'Met duurzame landbouw boert iedereen goed' in Antwerpen (VormingPlus)
23 maart:	Startvergadering van nieuwe themagroep bio-energie
25 maart:	Nationale betoging tegen de oorlog in Brussel
4 april	Vergadering van basisgroep Limburg.
10 april	Vergadering van basisgroep Brussel
17 april	Internationale boerenstrijddag
17 april	Vergadering van basisgroep Oost- en West-Vlaanderen
20 april	Debat 'Landbouw en energie' in Oudenaarde)
21 april	Dag van de Aarde - Boerentoe Deinze
22 april	Dag van de Aarde - Antwerpen 14.00 uur Ecohuis te Borgerhout ism JNM en 11.11.11 Dag van de aarde - Fietstocht in Vlaamse Ardennen, i.s.m. Stichting Omer Watez.
29 april	Boerentoe-fietstocht in Deinze (vanaf 13u30) – Meer via mieke.roelens@telenet.be
2 juni	Wereldfeest Leuven
6 juni	Vergadering van, vanaf 13u30: basisgroep Limburg
9 juni	Peddag rond energiegewassen – in Pede dus
12 juni	Vergadering van basisgroep Brussel
19 juni	Vergadering van basisgroep Oost- en West-Vlaanderen.
7 juli	Vrijwilligersdag Wervel
12-18 sept.	'Duurzame landbouw'-kamp van JNM en Wervel
16 sept.	Open dag tijdens 'Duurzame Landbouw'-kamp met fietstocht en Verschijning van (nieuw)Wervelboek over alternatieven voor soja-import.
6 oktober	Visiedag Wervel
15 december	Peddag over soja en alternatieven – in Pede

Voor meer data, surf naar www.wervel.be en kijk onder 'Wat doen we?'

Contactpersonen

BASISGROEPEN

Vlaams-Brabant
Oost en West-Vlaanderen
Antwerpen
Limburg
Brussel

Jeroen Watté 0484/719541 of jeroenwatte@chello.be
Mieke Roelens 09/380.48.10 of mieke.roelens@telenet.be
Cis Van Eyndhoven 03/ 664 55 02 of m.vaneyndhoven@telenet.be
Frans Beckers 089/ 61 17 62 of Frans.beckers@zutendaal.be
Jonas Van Reusel 0497/43 68 83 of jonazito@skynet.be

THEMAGROEPEN

gentechnologie
landbouwbeleid
bomenlandbouw

Louis De Bruyn louis.debruyne@pandora.be
Bavo Verwimp 014/26 77 34 of bavo.verwimp@skynet.be
Jeroen Watté, 0484/71 95 41 of jeroen@wervel.be

SECRETARIAAT EN COÖRDINATOREN

02/ 203 60 29 of info@wervel.be